

CĂRȚI NOI DESPRE CHIȘINĂU ȘI CHIȘINĂUIENI

*Irina COJOCARU,
Irina CEBAN,
Secția „Memoria Chișinăului”*

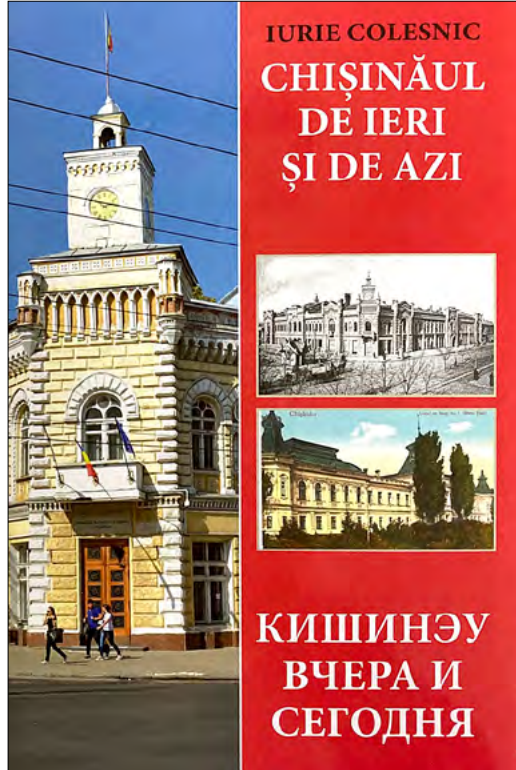
Chișinăul de ieri și de azi
= **Кишинэу вчера и сегодня**
/ Iurie Colesnic ; traducere în
limba rusă: Miroslava Met-
leaeva. – Chișinău : Print-Caro,
2020. – 244 p. : fot. – ISBN
978-9975-56-779-4.

Chișinăul de ieri și de azi este o lucrare scrisă în limbile română și rusă și are ca subiect istoria diferitor monumente arhitecturale vechi din Chișinău. Sunt descrise clădiri de patrimoniu, monumente și parcuri, aparținând în principal secolului al XIX-lea și începutului secolului al XX-lea, până la cel de-Al Doilea Război Mondial.

Cartea cuprinde câteva zeci de articole care descriu operele arhitecturale din vechiul Chișinău. Lucrarea este

foarte utilă celor care sunt interesați de aspectul arhitectural și urbanistic al orașului de altă dată. Din clădirile descrise putem menționa: Circul, Casa Herța, Mitropolia Basarabiei, Primăria Chișinăului, Biserica Luterană, Hotelul „Londra”, Casa Catargi și altele. Totodată, se reflectă istoria monumentelor care au devenit victimele circumstanțelor istorice, precum monumentul Regelui Ferdinand I, Bustul lui B.P. Hasdeu și clădiri precum Turnul de apă de pe strada Veronica Micle. Tramvaiul din Chișinău, la fel, și-a găsit locul în această carte.

Pe lângă caracterizarea arhitecturii Chișinăului de altă dată, cititorul va găsi biografia personalităților marcante care au avut un

puternic impact de-a lungul istoriei orașului, cum ar fi Alexandru Plămădeală („Alexandru Plămădeală și monumentul Unirii”), Toma Ciorbă („Un ctitor al medicinei basarabene”), Iulia Gheiking („Un pedagog desăvârșit – Iulia Gheiking”) ș.a.

Lucrarea ne permite să simțim farmecul Chișinăului Vechi, imaginea căruia mai persistă doar în amintiri și fotografii. Iurie Colesnic demonstrează cât de important este să păstrăm ceea ce ne-a mai rămas din istoria orașului. Autorul menționează: „Chișinăul vechi, urbea de ieri, se topește sub ochii noștri, fiind înghițit de orașul nou, urbea de azi. Și s-ar părea că nu există forță în stare să se opună acestui proces inevitabil”.

Cartea include o serie de tablouri și fotografii inedite de epocă. Astfel, cititorul poate efectua o călătorie imaginară prin Chișinăul secolului XIX și a primei jumătăți a secolului XX.

Colesnic, Iurie. Alexandru Plămădeală și lecția de veșnicie / Iurie Colesnic. Ed. I. – [Chișinău]: Cartier, 2021. – 380 p.: fot. – (C(art)ier / colecție coordonată de Vitalie Coroban). – ISBN 978-9975-79-947-8.

Publicat în 2021, volumul *Alexandru Plămădeală și lecția de veșnicie* este o lucrare dedicată personalității și creației marelui sculptor Alexandru Plămădeală, cuprinzând o descriere detaliată a biografiei sale, activității sale artistice, precum și valorificarea aportului său adus patrimoniului cultural din Basarabia.

Cartea începe cu relatarea copilăriei sculptorului, descriindui-se anii săi de școală. Un capitol aparte, „Vladimir Okușko, un profesor de neuitat”, prezintă personalitatea lui Vladimir Okușko, profesorul lui Alexandru Plămădeală, care i-a descoperit talentul și dragostea pentru artă. Totodată, capitolul „Școala de Arte Frumoase din Chișinău și directorul ei neliniștit” cuprinde informații despre creațiile plastice ale sculptorului, inclusiv despre opera care i-a încununat

activitatea – Monumentul lui Ștefan cel Mare. Mai mult decât atât, în lucrare se regăsește un capitol aparte despre opera lui Plămădeală dispărută sau distrusă în urma războiului: „Opera lui Alexandru Plămădeală, dispărută în anonim”.

Pentru a confirma influența enormă a personalității lui Alexandru Plămădeală asupra culturii și viitoarelor generații de artiști plastici, autorul lucrării descrie o listă impresionantă de pictori și sculptori, discipoli ai artistului și absolvenți ai Societății de Belle-Arte din Basarabia, al cărei fondator a fost însuși Alexandru Plămădeală. Astfel, cititorul va găsi biografiile lui Pavel Bespoiasnii („Artistul și epoca sa”), Vasile Blinov („Născut la Moldova și atașat numai de Chișinău...”), Iurie Bulat („Avangarda noastră”), Liubomir Sobolevski („Artistul celor trei epoci”) ș.a. De asemenea, cartea include date despre viața și activitatea celor apropiați sculptorului, cum ar fi soția lui Olga Plămădeală („Artistul și muza”), Vasile Cijevski, Gheorghe Pojedaev, Ion Minulescu și alții („Oamenii din inima lui”).

Grati, Aliona. Chișinău. Morile timpului. Eseu de imagologie literară / Aliona Grati; copertă: Sergiu Stanciu. – [Chișinău]: Prut International, 2020. – 368 p.: fot., il. – ISBN 978-9975-54-508-2.

Volumul *Chișinău. Morile timpului*, scris de Aliona Grati, critic și istoric literar, dr. habilitat în filologie, prof. univ., are ca scop studierea aspectului mitopoetic al orașului Chișinău. Cartea cuprinde 368 de pagini, este structurată în două părți („Chișinăul celui-lalt” și „Orașul în palimpsest”) și cuprinde șapte capitole, având ca subiect Chișinăul și locuitorii săi, așa cum apăreau ei în imaginarii vizitatorilor, pe parcursul istoriei.

În lucrare sunt prezentate și analizate relațiile diferitor

oameni care au vizitat Chișinăul pe parcursul secolelor, din epoca medievală și până în zilele noastre. Textele folosite în lucrare (note de călătorie, reportaje, jurnale, memorii și rapoarte diplomatice) redau un tablou al reprezentărilor memorabile, al imaginilor și poveștilor acestei localități. Este important să menționăm că în carte sunt prezentate mărturisirile oamenilor ce posedau cultură, erau dotați cu sensibilitate și talent literar și puteau transmite anumite impresii. Printre vizitatorii Chișinăului putem enumera personalități precum Alexandr Pușkin, Lev Tolstoi, Onisifor Ghibu, Romulus Ciofleac ș.a. Identitatea și renumele unui oraș depind în mare parte de poveștile acumulate în memoria colectivă.

Cartea *Chișinăul. Morile timpului* ne oferă posibilitatea să redescoperim farmecul Chișinăului prin prisma percepției oamenilor cultivați ce au vizitat orașul nostru și ne permite să studiem *identitatea* orașului în diferite perioade istorice. În această lucrare sunt analizate minuțios atât relatările prezentate, cât și contextul istoric în care au apărut. Totodată, cititorul poate vedea și analiza fotografii vechi care, cu siguranță, vor provoca interes. Trebuie

să menționăm că și sub aspect poligrafic volumul *Chișinăul. Morile timpului* este un produs de calitate înaltă.

Dănilă, Aurelian. Scrieri despre operă: articole, interviuri, lexicon / Aurelian Dănilă. – Chișinău: Epigraf, 2019. – 320 p.: fot. – ISBN 978-9975-60-342-6.

Publicată în 2019, lucrarea *Scrieri despre operă* reprezintă o culegere de articole și interviuri ale scriitorului Aurelian Dănilă, fostul președinte al Uniunii Teatrale din Moldova, în prezent – membru al Academiei Europene de Științe și Arte.

Cartea începe cu „Preludiu” – o reflecție a autorului asupra

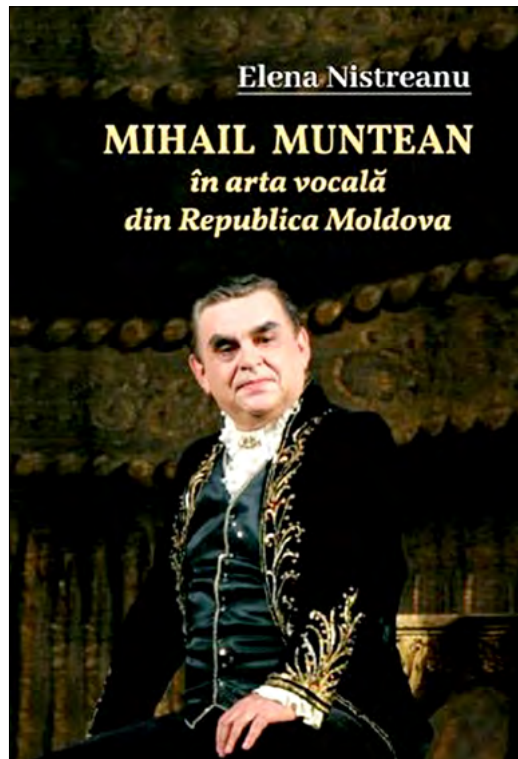

trecutului Teatrului de Operă și Balet din Chișinău și anume din momentul numirii sale în funcție de director al Teatrului (1981). Aici, se relatează despre debutul dirijorului Alexandru Samoilă în sfera teatrului, precum și despre frumoasele colaborări cu marii interpreți de operă: Maria Bieșu, Mihail Muntean, regizoarea Eleonora Constantinova și alți exponenți ai artei teatrale. Urmează o secțiune intitulată „Rădăcinile...”, în care Aurelian Dănilă analizează o serie de evenimente culturale care denotă tradițiile muzical-teatrale în spațiul dintre Prut și Nistru și nivelul artistic la care s-a ajuns de la momentul creării la Chișinău a unei trupe de operă. În cel de-al treilea capitol, „Constituirea trupei, primele spectacole de operă”, autorul meditează despre evoluția teatrului particular de operă, de la primele încercări de acest gen și până în prezent.

Lucrarea cuprinde articole despre marii artiști ai teatrului de operă: Maria Bieșu, Nicolae Bașcatov, Eugeniu Ureche, Alexei Stârcea, Gheorghe Mustea, dirijorul Nicolae Dohotaru, Alexandru Samoilă, Anastasia Dicescu. Totodată, articole precum „Studioul de operă la Chișinău”, „Dragoste și devotament” (80 de ani de la primul spectacol al Operei din Chișinău), „Rădăcinile prezentului. Teatrul liric din Chișinău” valorifică istoria și receptarea teatrului autohton de operă de-a lungul deceniilor.

Un capitol aparte este dedicat interviurilor cu maestrul Mihail Muntean și Valentina Savițcaia, dialoguri consemnate de Aurelian Dănilă.

Nistreanu, Elena. Mihail Muntean în arta vocală din Republica Moldova : Monografie / Elena Nistreanu; red. șt.: Svetlana Țircunova ; cop.: Liubovi Ceban ; Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice. – Chișinău : Pontos, 2020. – 296 p. – ISBN: 978-9975-72-510-1.

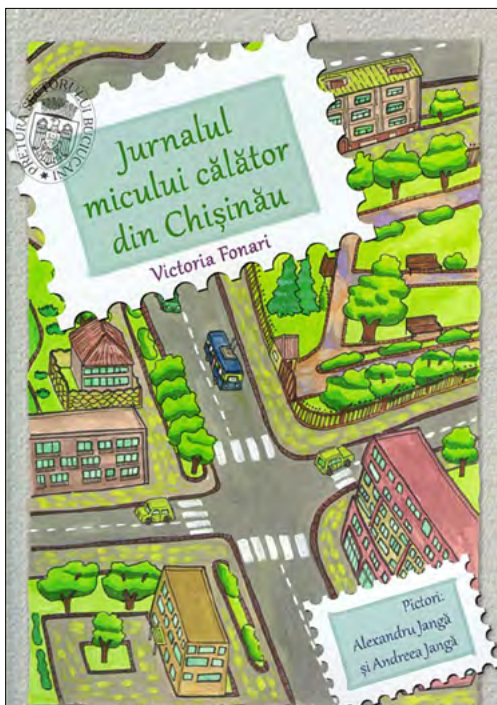
Prezenta monografie este o cercetare inedită și complexă în știința muzicală autohtonă, consacrată studierii procesului artistic și a problemelor tehnico-vocale în realizarea rolurilor centrale din diverse opere create de tenorul Mihail Muntean. Publicată în 2020, lucrarea are drept scop evaluarea contribuției maestrului Mihail Muntean la dezvoltarea artei vocale de operă în Republica Moldova pe baza analizei partidelor vocale centrale din lucrările lirice ale compozitorilor vest-europeni, ruși și autohtoni. Astfel, cititorul va interacționa cu un material amplu ce vizează repertoriul interpretului, parteneri, dirijori, regizori, cu care a colaborat în turnee, mărturii documentare și extrase din publicațiile periodice.

Lucrarea este alcătuită din patru părți: „Rolul artei interpretative a lui Mihail Muntean în dezvoltarea culturii muzicale naționale”, „Manifestările lirice ale lui Mihail Muntean în opera vest-europeană”, „Realizările lui Mihail Muntean în domeniul operei ruse (prin prisma operelor lui P. Ceaikovski)”, precum și „Prestațiile lui Mihail Muntean în opera națională”. La finalul acestor capitole, cititorul va găsi anexele, care includ tabelul rolurilor interpretate de M. Muntean și o serie de fotografii ce reprezintă secvențe din opere în care maestrul a jucat rolul lui Riccardo (*Bal mascat* de G.

Verdi), Lenski (*Evgheeni Oneghin* de P. Ceaikovski) ș.a.

Pentru confirmarea noutății și originalității științifice ale monogramei, cartea cuprinde o secțiunea „În oglinda criticii”, unde se regăsesc recenzii ale personalităților notorii precum Aurelian Dănilă, Anastasia Buruian, Viorel Munteanu, Gheorghe Mustea, Nicolae Dohotaru, Ion Gagim, Eleonora Constantinova, Elena Mironenco.

Fonari, Victoria. Jurnalul micului călător din Chișinău / Victoria Fonari ; pictori: Alexandru Jangă, Andreea Jangă. – Chișinău : Pontos, 2020. – 60 p. : des. color. – ISBN: 978-9975-72-487-6.

Publicat în 2020, *Jurnalul micului călător din Chișinău* este o carte pentru copii, în care se relatează despre viața de zi cu zi a unui pici din Chișinău. Este vorba despre Cezar, un băiețel de 4 ani care locuiește în sectorul Buiucani și căruia îi place foarte mult să-și cunoască orașul alături de bunica și prietenii lui. Deseori, se distrează cu amicii săi în parcul Dendrariu, iar de fiecare dată când merge cu troleibuzul, este interesat să afle cât mai multe despre denumirile stațiilor. Fiind un copil cuminte și curios, îi place să meargă des la Biblioteca „Târgoviște” din Buiucani, unde se implică în diverse activități interactive, cum ar fi programul „Micii Europeni”.

Lucrarea este alcătuită din 9 fragmente: „Copilul din Chișinău”, „Pirații”, „Sunt mai înalt”, „În troleibuz”, „O întâlnire neașteptată”, „Lacul”, „Fântâna credinței”, „Biblioteca” și „Micii Europeni”, mărimea textului fiind adaptată pentru copiii care învață să citească. Fragmentele sunt însoțite de imagini colorate care atrag atenția micului cititor.

Fonari, Victoria. Olimp & Hades / Victoria Fonari. – Onești : Magic Print, 2020. – 148 p. – ISBN: 978-606-622-508-3.

Apărută de curând la o editură din România, cartea de buzunar *Olimp & Hades* funcționează ca un caleidoscop în care se reflectă, una în alta, aspecte ale călătoriilor autoarei. Conceptul cărții constă în îmbinarea dintre fotografie și text (de tip haiku în formă liberă), rezultatul fiind un experiment poetic și un jurnal de călătorie mai puțin obișnuit. Astfel, cititorul va regăsi gândurile autoarei însoțite de fotografii din călătoriile sale în orașe precum Düsseldorf și München (Germania), Leptokaria (Grecia), Toledo (Spania), Odessa (Ucraina), Varșovia (Polonia), Paris (Franța).

Totuși, trebuie de menționat faptul că personajul principal al lucrării este Chișinăul, pentru

care sunt dedicate majoritatea poeziilor din carte. Orașul, în aceste călătorii, este prezentat adesea în registru patetic, fotografiile arhitecturii sale, a monumentelor motivând și susținând forma și mesajul textual. În total, sunt prezentate 61 de obiecte-locuri, dintre care cele din Chișinău sunt: Gara Feroviară, Muzeul orașului, Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”, Strada Alba Iulia ș. a.

[Irina COJOCARU]

Тарнакин, Владимир Павлович. Дворянский род Кристи / В.П. Тарнакин, Зинаида Матей; обл.: Д.А. Топал. – Кишинэу : Stratum Plus, 2019. – 304 p. – ISBN 978-9975-3198-6-7.

Книга известных кишиневских краеведов Вл. Тарнакина и З. Матей посвящена истории бессарабского дворянского рода Кристи, одного из крупнейших помещичьих семейств, игравших видную роль в Бессарабии XIX – середины XX вв. Из его рядов вышли крупнейшие земские деятели, его члены занимали посты от московского губернатора до румынского министра. Сквозь призму жизни и деятельности четверых представителей благородного рода Кристи авторы пред-

ставляют публике историю всего региона. Особенно подробно рассматривается роль рода Кристи в становлении бессарабского виноделия, история которого мало известна широкой публике, а также влияние семейства Кристи на развитие города Кишинева. Один из представителей рода Кристи, Владимир Григорьевич, был мэром Кишинева в период с 1938 по 1940 гг. Его деятельность на благо города была весьма плодотворной: водоканал и электростанция выделены как самостоятельные единицы; построены три моста через реку Бык; в разных секторах муниципия были

заасфальтированы тротуары, сделан ремонт дорожного покрытия и произведено мощение дорог, укреплены берега реки Бык в пригороде Скуляны; обновлены здания мэрии и театра «Орфеум»; построена общественная баня; в зимний период жители города были обеспечены дровами. Владимир Кристи разрешил конфликт между Бельгийским трамвайным обществом и мэрией; добился выплаты кредита Муниципальному банку в размере трех миллионов леев.

В книге приводятся уникальные данные из Национального Архива Республики Молдова, из отдела «Редкая книга» Национальной библиотеки РМ, российских архивов, частных коллекций, газетных статей и Интернет-ресурсов; многие персональные фотографии и документы опубликованы впервые (в т. ч. из Отдела кинофото документов Национального Архива Республики Молдова, Государственного Архива Российской Федерации, Центрального государственного военно-исторического архива, а также из частных коллекций). В книге представлен богатый справочный аппарат: Примечания, Библиография, Список сокращений, а также Указатель имен и Указатель географических названий. Завершает книгу статья доктора истории Теодора Канду: *O pagină din istoria Basarabiei: prin viața și activitatea neamului de boieri nobili Cristea.*

Книга предназначена для специалистов по истории Бессарабии XIX – середины XX вв., студентов, учащихся, а также для всех, кто интересуется историей.

[Irina CEBAN]